

SURT EL
DIVENDRES

Diputació, 262

LA TRALLA

A l'altura de Fransa

Els que com á ideal se miran la Fransa, els que la conceptúan cap de civilització, model de llibertat y exemple de pobles cultes, están d'enhorabona. Fransa y Espanya están ja á un mateix nivell de civilització. Ha passat ab aixó lo de Mahoma ab la montanya: Ja que la montanya no va á Mahoma, aquest va á ella. Ja que Espanya no s'alsava fins á l'altura de la república vehina, aquesta s'ha ajupit á la mida d'Espanya.

Suposo qu'endevinarán que'm refereixo als espectacles escandalosos qu'han presenciats las Cambras de diputats d'abdós països.

Una sola diferencia hi ha encara entre la República francesa y la Monarquia espanyola, y aquesta es que mentres Fransa s'aguantava en son període decadent, Espanya es ja á la fi de la seva decadencia, sens esperansas de regeneració. Finalment, Fransa caurá de l'escambell en que l'ha col·locada la fama universal; moralment, el poble francès ha perdut ja sa personalitat, però qui sab si durant l'interval precursor de sa total ruína tindrà un moment de serenitat y aguantará l'cop. Si aixís no fos, acabaria com l'Estat que'ns malmena, perque sabut es que iguals causas produheixen idéntichs efectes, y'ls vicis polítichs de la Fransa son ben germans dels d'aquí: El centre absorbeix las activitats regionals, y encara que las lleys no son pas tan enemigas de l'expansió de las regions com ho son á Espanya, podrá trigar més á observar-se la cayguda, pero la cayguda ha de venir, perque l'uniformisme debilita tot quant enrobusteix la unió de núcleus independents ó autònoms, y la Fransa es uniformista per excelencia.

Per tot aixó nosaltres, qu'hem censurat sempre pública y privadament els entusiasmes de certs catalans enlluernats ab la falsa brillantor de la creixensa francesa, fem resaltar avuy aquest acte, si volem insignificant, de la Cambra francesa, perque d'ell se'n desprén la incultura que regna en las esferas de l'alta política, lo qual dona la mida de la cultura popular.

La política, la ambició de partit, las miserias imperants entre'ls homes de distints pensars, han prés peu en la Fransa y acabarán per engolir-sela, debilitant-la, com ha succehit á Espanya.

Els republicans catalans que la prenen com exemple de llibertat y de cultura, que pensin serenament y estudihi las manifestacions de malestar que sovint ressurten, ja en vagas, que sovintejan tant com á Espanya, ja en lluytas promogudas per l'intolerancia y ja en espectacles com el darrer presenciats en la Cambra francesa, ahont un diputat bofetejá en plé Congrès al general André, ministre de la Guerra.

Sían republicans en bona hora, pero rebutgin el centralisme, que's causa del malestar dels pobles, ja sían governats per la Monarquia, ja per la República.

Sí, l'Autonomisme s'imposa. El Nacionalisme es sens dubte el que ha de portar la pau als pobles y la llibertat als individus.

GNOM

A can Corominas

—¿Es aquí á can Corominas?
—Sí senyor, ¿qué desitjava?
—¿Que hi seria el senyor Sebio?
—Está escrivint, pot sentarse, que li passarem recado

A Fransa

Espanya ha lograt igualarse á Fransa en cultura. Ja som á tocar de la nostra regeneració.

A Espanya

y no trigará pas gavre.
—Donchs li digui que l'espera aquell carreter de Gracia.

—Senyor Sebio, jo venia d'acudit á dirli quatre, jo no sé si vosté ignora que soch el Cara-tallada, vis-president del Cassino El Polvorin de can Rabia, y que per lo tant defenso la qüestió republicana, endemés venia á dirli qu'allí dalt tothom estranya qu'ara vosté no s'acosti com ho solia fer antas, ni'ns digui res á l'orella de com va seguint la marxa de la revolució nostra qu'ha de revolucionarse,

per posar com vosté deya tots els capellans ab salsa, y aixó parlant ab franquesa fá olor d'estopa cremada, vull dir que dona supòsits per entrá ab desconfiansa.
—Jo vos diré, es necessari una mica més de calma, que lo que varem prometre creyeu que no fará falta, se necessitan molts quartos qu'ara no tenim en caixa, perque van evaporarlos dos republicans canallas, pro tan puut se reuneixin ja repartirém las armas...
—Ara vull sabé una cosa categórica y ben clara; ¿ab lo dels suplicatoris en Lerroux ha mort en Maura?

—Políticament, li juro, li ha donat la gran castanya.
—¿Paró vosté en el diari de la setmana passada, no deya que la victoria, es d'aquellas de cal ample?
—Sí que ho es la gran victoria
—¿Donchs com es qu'aixó ho rebaixa l'altre premsa de tal modo que ho diu al revés?
—Enganya miserablement al poble,
—Ab aixó vol dir per aro.
—¿Seu diari publica la veritat nua y pelada.
—No hi ha dubte.
—Donchs hi passo, pero escolti una paraula, si en Lerroux, com vosté afirma, ha donat la gran batalla,

¿ab un parell més d'aquestes el govern irà a fer malvas?
—Per avuy es molt difícil, convé una mica de calma.
—Donchs aquí hi ha dugas cosas, ó voste es un tarambana que no hi veu d'aquí a la porta, ó es un pillo que'ns estafa, y aixó vol dir que la Junta d'El Polvorín, de can Rabia, ¡te acabada la paciència! ¿voste coneix la ficassia d'una vara ben groixuda resseguint una espinada? (El Maleta que escribia, al sentí aquestes paraules, cau de nassos y el retiran tremolant y desmayantse.)
Donchs perdoni, paró entengui que si resulta camama aixó d'aquesta victoria d'en Lerroux sobre d'en Maura, y no puja pas la nostra d'aquí dos ó tres setmanas, tinch l'obligació precisa de passejarli una vara á lo llarch de las costellas de la seva carcanada, es el darré acort de Junta d'El Polvorín de can Rabia, ab aixó una mica d'ouja, y are, senyor Sebío, alanta...

PEP DE LA TRALLA

Carta desclosa

Al company Fritz

La vostra contesta al meu article "Unió indispensable", m'ha fet creure que vos no haveu interpretat bé las ideas que jo exposava respecte la qüestió social, y per aixó que torno á insistir en lo que afirmava el treball esmentat.
Jo he predicat l'abolició del individu amo, però no fentlo desapareixe per medi de l'arma homicida ó de la persecució bárbara, com alguns infelissos desitjan, sino per la evolució natural del poble, perque fent lo que jo senyalava, ó sia que'ls obrers de tots matissos formessin una unió compacta y ferma, y's dediquessin exclusivament á estatuhir cooperatives de consúm y de treball, sent ells els únics que en la societat humana produheixen, ¿quina forsa li restaria al capital? La contesta es ben senzilla: cap.

El capital, representat per l'amo, burgés (1) ó patró, avuy es una dominació per l'obrer, á causa de que aquest no té verdadera conciencia dels drets que li son lligítims, pero'l jorn que aixó arribés, el dia que la classe obrera pogués anar pel mon sense caminadors, que tingués cervell propi y fugís de la vida de paria ó esclau, allavors el capital se transformaria de forsa dominadora en un medi de transacció.

Aixó se concebeix com l'autonomia que volém tots els autonomistas pel govern del poble. Nosaltres reclamem que'ls individus, municipis y comarcas siguin autònoms, perque d'aquex modó la forsa del Estat, que avuy es un destorb per la llibertat, sigui una cosa nula, un no rés, format tan sols pera la direcció de la nació, perque en aquest cas la verdadera forsa la tenen els organismes que integran la vida popular, els que han nascut d'ella mateixa.

Y ara exposém la mateixa fórmula ab els citats organismes que'n la classe obrera y l'Estat, ab el Capital. Ab l'unitarisme barbre d'avuy, passa que'ls tals núcleos están á la mercé del que'ls explota, Estat ó Capital, que s'aprofita de la seva falta de fortalesa, pero'l dia que tots s'hagin constituït autòmicament prescindint del poder artificial, l'Estat ó Capital desapareixerán per complert, perque quant més quantitat d'autonomia tingui'l poble, menys forsa tindran els dos factors citats.

Aixó es lo que jo vinch defensant ab la vida social, y crech que no hi ha cap perill pel Catalanisme en que's defensi tal cosa, per quant es sinònima de la campanya que'ls catalanistas portém á cap.

Avuy, ab la incapacitat del poble, no cal somniar en avensos de tal classe, perque es cosa impossible, per quant aixó s'ha d'imposar pel desenrotll evolucionista de las forsas intellectals dels cervells de lo que actualment son masses, y, per ara, manca molt per arribarhi. Ab la situació que atravessém, lo més propi es anar preparant el camí, portant instrucció y germanor arreu, á fi de que únicament se respiri amor, en lloch del odi que avuy impera, y es vagi acostant la realitació dels nostres ideals, de las doctrinas puras y hermosas.

No vos dich res més per no abusar de las columnas de LA TRALLA, y remerció las vostras simpatías, manifestantvos las mevas, playentme al ensemps de no poguer estrenye la má de un company de causa com vos.

JOSEPH BATISTA

1-11-904

(1) He consultat ab el primer diccionari que m'ha vingut á tom, aquesta paraula, y la defineix aixís: «Ciudad de la classe mitja.» Quedém, donchs, en que no es un insult.—J. B.

ELLS Y NOSALTRES

Mientras los padres de la Patria converteixen lo Congrès en un pati de la gardunya, mientras se disputan días y més días com si's tractés d'algun assumpto de gran interés pe'l país, de si la investidura de Diputat deu ó no deu ésser una patent per cométrer qualsevulga delicté, sens que's puga fer sentir al diputat delinqüent los mateixos rigors que á tot altre ciutadà, mientras que's barallen com marmanyeras per una cosa que la justicia y la democracia estableixen com á dogma, aixó es, la igualtat devant la llei, y per lo tant es assumpto que no s'hauria de discutir y molt menys per aquells que tot lo día baladregen de demócratas, mientras tot aixó succeheixi allá en el cerebro de Espanya, nosaltres, apartantne la vista ab fástich y refermantnos més y més en nostres principis nacionalistas, convencentnos un'altra vegada de la incompatibilitat de poguer anar may junts, puig ells representen la buydor, l'enderrement, lo *superfluo*, lo inútil, lo caduch, la mort, defectes de rassa antitétichs ab las nostras aspiracions y la nostra manera d'ésser, puig que nosaltres, malgrat estar agarrotats, aném día darrera día buscant novas fonts de riquesa, senyalant orientacions que d'ésser atesas podrian guerir quelcom la crisis terrible que sufreix aquest poble, mientras nosaltres aném fundant institucions de tota mena per fer homens aptes per la Patria y p'el treball, útils á la societat, sers conscients, saturats d'admósfera moderna y d'esperit práctic, mientras tot aixó fem, hem de veure'l repugnant espectacle que'ls padres de la Patria'ns han ofert aquests días en plé Congrès, y nosaltres, totalment nets dels perjudicis y ambicions y de la xerrameca buyda dels nostres polítichs, ab l'ànima condoluda fitém la vista vers los ports de Cádiz y de la Coruña, y ab pena veyém marxar barcos, y més barcos abarroats de gent proletaria cansada d'esperar la regeneración y aburrida de la madre común de todos los españoles, gent que té de fugir del Estat espanyol perque'l pá'ls hi fa falta, com falta en tots els països ahont els *padres de la Patria*, per activar l'acció digestiva, de llurs estómacs repléns pe'ls bons menjars que faltan als obrers, se dedican al sport del escándol bastonejantse'ls uns als altres, insultantse mutuament, en tant qu'en los recons dels escriptoris hi reposan empolsantse tota mena de projectes, dels quals no se'n poden ocupar perque aixó seria fer administració y aquesta reclama una atenció que'ls fatigaría y'ls faria surtir del ambient propi d'ells: el pudrimener de la política de conveniencias y personalismes.

Per aixó las sensatas paraulas del diputat y bon catalá en Zulueta han produhit en aquella gent visionaria y aixerrechida de cor lo mateix efecte que produhiría lo picar en ferro fret ab un martell de paper.

Pero aixó no es cosa nova; la rara es la llegislatura qu'en son transcurs no hi compti algun dels escándols parlamentaris propis de la terra del pan y toros.

Aquest seguit d'escándols no fá més, com deya al principi, que afirmar una volta darrera l'altra nostre criteri autonomista, perque compreném que la vida social que deuen haver de viure'ls pobles progressius com Catalunya, consisteix en anar endevant sempre, y no en aturarse en mitj de la fanguera pera revolcarshi y mostrarse després als ulls del mon brut del llot de las passions, de la porqueria dels personalismes y de la putrefacció del privilegi.

Ben al revés de tot aixó, aspirém á una Catalunya que sense intervenció del corruptut y corruptor centralisme, puga fer via per l'ample y hermós camí del progrés, ben segurs de que als pochs anys de realitzadas nostras aspiracions de llibertat, nostra patria ja no's presentarà confosa entre tant desgabell, sino que recobrnt son lloch, desde'l pinácul del avens enlluhernará com en altres temps al mon ab la refulgenta llum de sa activitat y civilisació, se mostrará ab son propi carácter, el carácter catalá; y deslligada de tot lo que sigui carácter de la gent que avuy ens domina y que sols serveix als extrangers civilisats pera diversió, quan no'ls fá girar la cara ab fástich.

FIBLÓ

L'obrer en lo descans dominical

Encar que bastant imperfecte, com tot lo que surt dels cap-pares de la Patria, y anant com sempre també á la cola de las demás naciones europeas, ja tenim entre nosaltres la tan desitjada llei del descans dominical, ja dels set días de la setmana podém reposarne un.

Necessaria era per tots conceptes la dita llei, ja que véyam que molta part de magatzems, tallers, etc., tenian encauhats tots los diumenges á un innombrable estol d'obriers, tan intellectals com manuals (que al cap y al fi tots son obrers) y'ls quins no podían assadollarse de l'esbarjo, sempre bó pel cos, que proporcionava un día de festa.

Ja la tenim aquí, ja comensa á familiarisar-

se entre nosaltres, ja'ns somriu ab sa rialla carinyosa. Sols falta sapiguer invertirla.

No'ns hem de limitar á seguir els passos que'ns senyalan, com els xays lo seu pastor, com els *fraternalos* al ilustre jefe; sempre hem de mirar més endavant, creure lo més complert, que per aixó sabém qui son els que'ns gobernan, que per aixó tenim inteligencia y per aixó som catalans...

L'obrer manual es qui més ha de participar d'aquets afectes.

Ja qu'enganyat, com feble criatura, s'ha apartat de son camí, escoltant els discursos més ó menys democrátichs que li han etzivat per atreurel quatre explotadors que ab el nom d'amigos del obrero han procurat viure á sas costellas, convé de totas maneres que torni á seguirlo per la prompte realitació de son ideal de pau y de treball, que son l'ensenya y muralla del verdader obrer de la nostra terra.

Mes, aném al quid del nostre tema.

Prevenen els articles del reglament de dita Reyat ordre que tota mena de diversions públicas poden lo diumenge permanexer oberas (un dels principals defectes de la ja dita llei), menys (y ja es una gran cosa) l'espectacle sagnant, odiós per tots conceptes, que ab lo nom de *fiesta nacional* era l'orgull (!) de todos los españoles.

Aquest es, donchs, lo punt essencial de que aném á tractar.

Com hem dit anteriorment, necessari era de tot punt que l'obrer pogués reposar un día de la setmana, com es molt de justicia. Sols ara manca sapiguerlo aprofitar.

Son molts que, per desgracia, creuen encara que aquest día de repós té per principal lema el divertirse.

No serém pas nosaltres que negarém semblant teoria; ans al contrari, aportarém sempre, ja que no ho fan nostres governants, perque l'obrer no sigui considerat com un ser inferior als altres, però també hem de confessar que hi han diversions y diversions.

Molts cops hem vist (y sens dupte masses) que l'obrer (sens conciencia de sos actes) omple aqueixos llocs de diversió nomenats cafés-cantants, y ahont se rendeix culte ardent al amor sensual y al vici desenfrenat.

No cal dir si nostre cor s'opprimeix de tristesa al contemplar com aquell obrer, delirant de goig y de plaher, aplaudeix sorollosament á cada gesto, á cada mohiment d'aquellas infelissas artistas, ben dignas de pietat y compasión.

¿Qué hi aprén—preguntém nosaltres—aquell obrer, malgastant lo día de descans, *divertintse* d'aquesta manera? ¿De qué li ha servit l'obtindre un jorn de repós, si ha d'invertirlo embrutantse l'intel·ligencia?

A combatre aquest erro va encaminat lo present treball.

La diversió té d'ésser, al nostre entendre, lo mateix que la llibertat (no la llibertat que'ns pintan aquells que ab lo nom de republicans viuen ab l'esquena dreta), sino la verdadera llibertat, que, segons un gran escriptor, consisteix, no en fer lo que's vol, sino lo que's deu.

Ja, com hem dit més amunt, som fervents partidaris de la diversió, però hem dit també: de la vera diversió.

Llocs sobrats hi han ahont, al ensemps d'il·lustrar sa intel·ligencia fentli concebir ideals dignes y sublims, fan transcorre las horas sens que l'espectador mostri senyals d'aburrimient y fástich.

¿Quíns son, donchs, aquestos llocs?

No es costós de contestarho.

Lo teatre mateix, ahont, sens res fictici, s'hi reflexan ben clarament las costums del poble, y que ab pinzelladas fermas y intensas ens mostran palpablement l'esperit del mateix.

No es nostre ánim concretarnos solsament al teatre catalá, donchs també en l'extranger hi ha quelcom ben gran y noble, y fins en lo mateix castellá n'hi trobaríam.

¿Per qué, donchs, l'obrer resta tancat d'ulls y no busca el divertiment en tota empresa que porti per lema 'l verdader art?

¿Per qué, com va dir un meu amic temps passat, lo ínfim s'imposa á lo sublim?

Hora es ja de que l'obrer catalá segueixi las petjadas d'aquell antich obrer que tan alt aixecá 'l seu nom y'l de la terra, y deixantse de vanas preocupacions y falsas teorías, esborri de sa llista de diversions tots aquells llocs d'embrutiment y miseria, junt també ab los teatres de género chico, que cap valor reuneixen en son fondo: sols pintan los costums d'un poble que deixa molt que desitjar, y ab ells tota mena de setmanaris pornográfichs que, á satisfacció de las autoritats, veuen la llum á n' aquesta ciutat, per aixís poguerse posar al nivell dels extrangers y á la devantera dels espanyols y sapiguer invertir en son profit el jorn de descans concedit per retornar ab el temps á la Catalunya rica y plena dels nostres avis.

JOSEPH GRATOVIL Y CORTÉS

Setembre 904.

De "La Camama Desgracia"

(Núm. 1850)

"Si m'encarreguessin la confecció del Toissó "destinat al general Azcárraga, organisador "de la derrota, prompte ho tindria arreglat.

"Una serie de caps de mort formarian la ca-"dena.

"Y al extrém, penjant, en lloch del bé, la "imatge d'un esquálit repatriat.

"Eh, que estaria bé?..

Tot aixó que "está tant bé, y que sembla que sols ho poden dir els periódichs catalanistas, ho diu *La Campana*, el periódich que quan el ejército español obtenia aquella inacabable serie de derrotas s'entretenia engatussant als seus llegidors fentloshi entendre com tres y dos fan cinch qu'Espanya necesitava pera desfogarse un enemich quatre vegadas més fort que'ls Estats Units, donchs, segons *La Campana* deya continuament (insultant de passada fastigosament á cubans, á filipins y á catalanistas perque, tenint el cap prou clar y'l cor sá combatían las sevas desgraciadas campanyas), Espanya tenia 'l millor ejército, la millor marina, es á dir, todas las ventatjas sobre l'ene-mich, que estaba compost de gent perdularia, mancat d'exércit, de barcos... y d'organismes d'embarchs de tropas com l'Azcárraga.

"¿Eh, que estaria bé, que'ls llegidors del dit periódich exigissin al seu director que'ls hi expliqués com s'ho arregla pera anar pel mon sens que la cara li caygui?

A lo que podria contestar en Roca y Roca: "En primer lloch, á mi la cara no'm pot caure perque la barra que tinch es tan grossa que té forsa pera aguantar quatre caras encar que siguin groixudas com la meva, y després qu'una pessa de 5 céntims, que's el preu á que's ven *La Campana*, pesa molt més que la vergonya que jo hagi gastat y pugui tenir en tota ma vida..

Y aixó fora molt capás de contestarho, perque á més de la barra, té la seguretat de que els seus llegidors están massa mancats de memoria pera recordarse de las bestiesas que allavors de las guerras colonials deya *La Campana*.

Y aqueixos llegidors foran molt capassos de no indignarse, perque lo primer que necessitan pera ferho es tenir memoria, y als llegidors de *La Campana* crech que ja no'ls ne queda, perque aqueix periódich tan insensat com anticatalá s'ha cuydat massa de ferloshi perdre.

JOANET DE BERGA

Novembre 1904.

Polémicas (1)

Continuació de la del n.º X

Joseph.—La veritat es Joan que no puch menys que confessar que las tevas explicacions me convencen.

Joan.—Oh, encare hi ha mes, Joseph. Ab el servey voluntari'l poble dona forsa al Govern quan creu convenient ferho aixís; de manera que'l Govern ha de mirar lo que fa en tot, perque si el poble vol una cosa al revés del Govern aquest no disposará de forsas pera pegar al poble com succeheix ab l'obligatori. Fixat be en el fet de ser los pobles mes avensats aquells que tenen servey voluntari; y's compren perque no veninhi obligat el poble pot negar forsas al Govern si aquet no ho fa á gust del poble. A mes si consideras que la vida de quartel no es pas la mes propia pera perfeccionar als individuos, veurás que ab el servey voluntari'l jove estudiós y treballador no te de deixar sos estudis y treballs que poden fer d'ell un ser útil á la societat mientras que posat en el quartel tal volta adquiriria, mercés á la influencia del medi, aficions antihumanas, com per exemple'l volguer que'ls que son débils fassin lo que vol el fort, perque al cap-de-vall tota la ensenyansa que's treu del quartel no es altra que la de la dominació.

—Peró si ve una guerra ¿com s'arregla?

—Ben facilment Joseph. Observa que en los pobles militaristas els governs declaran la guerra si aixís ho creuen ben fet preocupantse ben poch de lo que digui el poble. Ben sovint en el curs de la Historia hi veurás descripcions de guerras horrorosas que foren motivadas per un tres y no res y contra la voluntat dels verament interessats: els pobles. Sols perque sí; perque l'Emperador A y'l Rey B s'han mirat malament; perque l'un volia, per exemple, que l'altre li donés la dreta ve una guerra, y'l resultat es que lo que tindrían que solven-tar personalment Sa Magestat l'emperador A y S. M. el Rey B, ho han d'arreglar els pobles tirantse l'un contra l'altre en tant que'ls causants s'están có-

(1) Vegis LA TRALLA núm. 53.

Homenatge a Mossen Cinto

Grupo de joves catalanistas en el moment de colocar una corona en la tomba del genial poeta.

(Fot. de Burgués)

puig tenim un factor molt important a la nostra part, y aqueix factor es la rahó.

Ab ella lluytarém sempre sens descansar allà ahont ens cridi la patria, y ab ella anirém guanyant pas a pas l'immens terror que'ns separa de la volguda autonomia.

Jo estich convençut de la victòria; tinch tant la seguretat de guanyar, que fins me pareix que veig la Catalunya de demà: forta y robusta, ab multitud de fàbriques y tallers plens de treballadors, me pareix veure milers de xemaneys vomitant totes ellas immenses onas de negre fum que s'escampa per tot l'espai; veig nostres ports plens de barcos y vapors estrangers que venen a buscar el producte de nostre treball pera escamparlo y ferlo conèixer arreu del món; veig, en fi, una Catalunya completament nova que vol marxar y marxar al davant de totes las nacions civilisadas.

Podeu contar, donchs, quina es ma desilusió quan al despertar d'eixa mena de somni contemplo las fàbriques tancadas y desertas y multitud d'obers reduhits a la miseria y implorant caritat.

¡Quín contraste més atormentador y tremendo!

¡Quín esperit que agafa mon cor pera proseguir la lluyta empresa!

¡Animo, donchs, catalans; no desfallim jamay davant del enemich! ¡Catalunya ens ho mana!

¡Lluytém, puig la lluyta es vida!

R. VALLS C.

CASTANYAS RURALS

Premià de Dalt

Atenta sempre LA TRALLA a n'els prechs dels obrers, desseguida que reberem la carta d'aquell Obrer cooperatiu que demanava cooperació, enviarem al nostre Gnom a la Cooperativa de Premià de Dalt, ab tant més motiu quan ja feya temps

Que d'un robo sens igual

ja'n sentia la farum,

pregant a Sant Patantú

los lliurés de pendre mal.

Y vetaquí que'ns tornà 'l Gnom ab aquell sarró de notícies que, al volguerlas posar ab ordre, ens resultaren

El funeral
de la Cooperativa
de Premià de Dalt.

L'últim número de la nostra TRALLA que arribà a Premià de Dalt ab un petadó en forma de Suplement, causà tal pet, ó dit ab més senyó, tal estruendo, que las parets del saló-teatre 's tambalejaren, l'Enriqueta caygué de... y'l farolero, de l'espant, aquella nit no podia encendre los fanals, y per més pena, al pujar al empedrat sens sentir el célebre crit de... *Agua va...* li va caure tal chaparrón d'aygua, que si no era de Colonia era d'ayguera, perque

Per farums ben declarats,
era aygua de rentar plats.

De modo que aquell petador, dich, Suplement, feu perdre el tino al extrém de creuer molts que era En Tino el que donà la relació de la sessió al forner *Vuyt ó nou*, que ara resulta que's el pagano, sent aixís que'ns consta que's molt d'iglesia.

També sabém que feu perdre'l tino als venedors de la Cooperativa, ja que contra sos interessos presentaren la dimissió; dimissió que també la volia presentar el que fa las compres, pero que consultà la pensada ab la butxaca y ho deixà corre, perque ab la seca tant pronunciada, las minas son molt aixutas y per ell la mina de la Cooperativa encara no s'ha estroncat, per més que ab las fiblas que s'hi trovan, si no's tapan aviat, també quedarà aixuta.

—Y'l Barbas?

—El Barbas segueix embaucant y cantant: «Que

duri tant com pugui; oyda, oyda, prou que se acabarà.»

—Y'l cooperatiu?

Els cooperatiu estan comprant canons *granifus* perque's veuen la pedregada a sobre.

Y ara en serio.

Tenim entès per personas que'ns mereixen tota mena de crèdit, que'l senyor Gobernador civil de a provincia té coneixement dels despilfarros de que es víctima el poble de Premià de Dalt per part del cacich y secundat per uns quants fanàtics sense entranyas y estira-cordetas dels pobres y honrats obrers de dita localitat.

Enterats d'aixó, nosaltres prometém, a fi y efecte de que'l Sr. Gobernador pugui obrar ab plé coneixement de causa, contarli fil per randa en lo próxim número de LA TRALLA tot lo que hi ha de cert respecte a la célebre Cooperativa fraternal.

Segurs estém de que un cop enterat el Sr. Gobernador de tota la veritat, no podrà menys que obrar com acostuma, aixó es, ab justicia de fer una cordada de *filtradors* portantlos a la sombra per bé del poble y escarment dels mals ciutadans.

Fins divendres entrant.

X.

BROSSA DE VALLS

Pera complaure la curiositat de gran nombre de vallenses que van acudir al Teatre Principal pera aplaudir las coplas que vaig entregar al director de la companyia, y que no van cantarse per ordre *gubernativa casulana*, avuy ne publicaré unas quantas.

Els *repúblicos* de l'Apat
diu qu'están molt disgustats
perque *Alsa-prem*, en LA TRALLA
els hi canta las veritats.

Siempre p'atrás.....

Per fer callar els *fraternos*
han de fer com fá Canals;
donarlis forsa escudella
barrejada ab uns quants rals.

Siempre p'atrás.....

Nos diuen de Vilaseca,
que han vist a la professó
un *maestro corni-gacho*,
partidari de la Unió.

Siempre p'atrás.....

Padró explota a las obreras,
Casas segueix farsejant,
Oller y Vives s'apanyan,
y Camps.... com sempre, badant.

Siempre p'atrás.....

Els socis del Cassinet
ja veuen els desenganyos,
y molts se donan de baixa
pera no tractar ab farsants.

Siempre p'atrás.....

Pera ensenyar sis alumnos
tenim dotze professors,
cobran divuyt mil pessetas
del Govern conservador.

Siempre p'atrás.....

Salmerón en el Congreso
ha puesto una barberia,
y a Valls els republicans
maman tots de cá la vila.

Siempre p'atrás.....

Se suplican choristas populares, y que's cantin per tots els quatre cantons de la població.

ALSA-PREM

3 de Novembre de 1904

En el banquet que'l día del sant de Carlos Chapa celebraren els carlins, tots brindaren per la *familia real*.

Y preguntarán: ¿Qué també brindaren per lo pintor y cohero, gendres in *partibus infidelium* del desterrat de Venecia?

¡Oh!

Y ara que parlém dels carlins.

En havent dinat, y després de *descorcharse el champagne*, tots se sentiren guerreros y parlaren de tornar a vessar sang y més sang.

No sabém quina sang *quieren verter*, pero 'm sembla que's deuen referir a sang de pollastre ó de gallina.

Llegim:

«Madrid 8.—El señor Morayta presentará una proposición de ley al Congreso, relativa al modo de proceder para el procesamiento de senadores y diputados, pidiendo que eutienda en estos procesamiento el Tribunal Supremo, pero constituyéndose un jurado especial.»

Ara si que *confessém* que anavan equivocats, creyentnos que la democracia era enemiga de privilegis.

Per lo vist, consisteix en establir diferencias entre 'ls ciutadans-diputats ó senadors y 'ls ciutadans senzills.

Vaja, que la democracia, segons el *demócrata* senyor Morayta, consisteix en la desigualtat davant la llei.

Tot alló de la *igualdad ante la ley*, per lo vist es una falornia.

Se'ns diu que'l día de Sant Carles los carlins, després d'haver ben menjat y ben begut, representaren ab gran éxit la comedia bufa *El soñar despierto*.

Diuen que a la Fraternitat han obert una subscripció permanent pera enviar telegramas de *felicitación a sus prohombres*.

Ara si que vé la República.

En vigílias d'eleccions els fraternos deyan a tot-hom qui volia escoltalros:

Si vamos al municipio aboliremos el odioso impuesto de consumos, abarataremos los articulos de primera necesidad, etc., etc.

Y efectivament. Fa un any que son al *municipio* ab majoria absoluta y els consums segueixen y seguirán com avans, y els comestibles de *primera necesidad* van pujant de preu que's un gust, y lo pitxor del cas es que no fan ni deixan fer res de profit, com no siga colocar als amichs y parents, *armar juergas*, fer tiberis, y als obrers.... que los *parta un rayo*.

Sort després de tot, que aixó no es més que el *ensayo de la República* com deya el beneyt d'en Corominas, puig del contrari, si's tractés de portarla a la *escena con todo el aparato que su interesante argumento requiere*, seria qüestió d'anar previngut com si haguesim de passar a mitja nit per lo Coll de Moncada.

Dintre pochos días l'«Orfeó Catalá» posará la primera pedra en lo que ha d'esser edifici y sala de concerts per la esmentada entitat, comensant las obras totseguit y no parant fins a esser acabadas del tot.

Y apropósit d'aixó.

¿Y la Casa del Pueblo quan s'acabarà? ab lo pas que aném es fácil que se inauguri el mateix día del *advenimiento de la segunda gloriosa República española*, que será quan las cabras portarán llana.

Me sembla que de tot aixó en te la culpa la *mano oculta de la reaccion* ¿oy fraternos? al menys aixís vos ho farán creure y vosaltres ho creureu.

¡Si sou tan bons xicots y sobretot tan mansoys!

Diu La Campana diu qu'en Lerroux es y ha sigut sempre la personificació de la abnegació.

No dirém res en pro ni en contra, perque'ls més autorisats pera parlar de la abnegació d'en Lerroux, son els pobres obrers que feyan *El Progreso y 'ls accionistas de la mina «Magdalena»*.

En Roca y Roca l'*extrifáceo* y actualment *bifáceo* explica qu'en Víctor Hugo digué que «La República es la pau».

Si avuy en Víctor Hugo fos viu, estém segurs que diria davant de nostres *fraternos*: «La República republicana es pau; pero la República *fraterna* no es pau: es Paula».

La Campana segueix fent campanya pera imbuir als obrers la creencia de que no tenen de descansar cap día.

D'aixó, en dihem *Fraternidad fraterna*.

¡Lluytém!

Lluytém, sí, pero no lluytém per una personalitat; nosaltres no lluytém pas per un home, sino per una cosa molt superior a tots los homes: lluytém per Catalunya.

La nostra lluyta es y será fatigosa; mes, tenim la seguretat que'n surtirém victoriosos,

DELCLLOT

El govern de las fórmulas

Com mes grave està'l malalt
y ja casi reventat,
ve l'apotecari brut:
Una fórmula y curat.

Per xó es cert que las comares
son de bon acontentar:
se prenen la medicina
y tots contents y enganyats.

Y desitj d'explotació.
¿Veritat, Putinera?

Modelo d'una medalla
qu'ofereixo de bon grat
a la gran Fraternitat
dels republicans de palla.

CARA

Sessió del dia 24 d'Octubre a n'el safreig nacional.
En Lerroux parlant del seu suplicatori: «Yo no
quiero someterme al Tribunal Supremo».

El Coro. — ¡Braavo! ¡Mandar, valiente! ¡Gran
triunfo!

CREU

Sessió permanent. Dia 31 d'Octubre.
En Lerroux parlant del seu suplicatori: «Yo me
someto al Tribunal Supremo».

El Coro. — ¡Braavo! ¡Mandar, valiente! ¡Gran
triunfo!

Inscripció pera'l cantell de la medalla:
La barra de un caçador del pueblo ó la llana de
los caçados.

El president del «Foment Autonomista Català»
N'Antoni Utrillo ens ha fet entrega de 2850 exem-
plars de «Una dotzena de Castellans per 10 cén-
tims» pera que'ls venguem a benefici de la Escola
Catalana gratuïta «Mossen Cinto».

Agrahim de tot cor al celebrat artista sa generosa
ofrena y esperem de nostres llegidors qu'ens els
agotaran aviat.

DE FORA

De Artés

Sr. Director de LA TRALLA.
Com deu saber per la premsa diària estém en
escandalosa lluita electoral.

Ab motiu de las eleccions de diputats pel dis-
trict de Castelltersol, y en la qual circumscripció
hi entra també Artés, estém presenciant un dels
espectacles propis de la desventurada terra espa-
nyola.

Los caciques (que son los que per ara dominan
en aquesta vila), surten de fugó y de la ratlla de
la legalitat per apoyar la candidatura del empe-
dèrnit senyor Pons.

Fins m'han assegurat que hi han fàbriques del
districte, entre ellas la del Galobart, qu'han exigit
als treballadors a votar-lo baix pena de perdre la
feyna en cas de no ferho.

¡Aixó es sumament escandalós!
Y no dich res del altre candidat, senyor Codina
y Sert, perque a més d'insultar als que no pensém
com ell, lo que ha dit y fet pera sortir triomfant,
peor es meneallo.

Ab tot aquest bullit, los catalans que tenim cor
sols contestem: ¡Visca Catalunya!

FUET ARTESENCH

Novembre 1904.

Paris

Sr. Director de LA TRALLA.

Vaig a darli compte a vosté y lectors de LA
TRALLA de la gran vetllada de gala celebrada el 30
d'Octubre en lo Centre Català y en la qual va in-
augurar-se la obertura de l'estació de 1904 a 1905.

Aquí pot apropiarse aquella cansó popular del
Paris se enciende, perque al veurer aquell bé de
Deu de noyas guapas, si Paris no s'encenia, en
cambi hi havia qui necessitava per apagar-se de sa
cremor las bombas de foch de tota la capital, y ab
tota seguretat que sols una oda d'en Marquina ens
haguera deixat frets.

La vetllada va esser un éxit pera los artistes y
organitzadors, que's vejeren premiats ab els aplau-
diments de la gran afluència de personas que om-
plian la coquette sala que té lo Centre a la rue Cau-
martin.

Y si no fos la por de l'estisora encara vos parla-
ria del Salon d'Automme, pero ¡ay, estisoreta que
ja't sento!

Y repeteixo: Paris se enciende.

Vostre amich,

RAFELET

Vidreras

Sr. Director de LA TRALLA.

¡Tot está de dol! ¡Tothom plora! En Pau... en
Marqués Pericus, y el sobrino de su tio, fins la
maynada y las donas. ¡Oh, las donas! Tothom,
menys el desvergonyit d'en Francisquet y l'inde-
cent y granuja d'en Carlitos.

Y per qué d'aquets gemechs?

Per haver marxat el faritieu, el cacich gran en-
redón d'aquest poble que havia tingut la sort de te-
nir un home que ab sas trapasseries y enredos havia

prostituhit las ideyas y conciencias y desencantat
alguns bitllets de banch als bons amichs, ara pac-
tant ab conservadors, ara ab liberals, y ab alguns
mussols tan burros com dolents que tenen bitllets,
arma pera fer qualsevulla barbaritat.

Si, ditxosos de vosaltres, guixolenchs, per haver
adquirit tan bona pessa; y desgraciats de nosaltres
per aytal perduda!

¿Cóm ho farém sens aquest tresor, sens aquest
espatarr...ant orador que'ns fassi veurer lo negre
blanch y lo blanch negre?

¿Cóm ho farán els republicans pera pastejar ab
lliberals y conservadors y demás faritseus de la po-
litica?

¿Cóm ho farán aquets quatre baturros per esser
concejals y alleugerir-se d'alguns bitllets?

No vos espanteu, bons amichs, ja ha quedat
son deixeble, que si bé es tant gros com burro, es
tan burro com dolent, perque té las unglas molt
llargas per turiscá llanuts. ¿No es veritat, Carli-
tos?

Adiós, amich faritieu. Deu te dongui sort y sa-
lero per encantá ab ta mágica paraula als bons
guixolenchs, y vosaltres no vos en desfeu ni'l dei-
xeu tornar, que fora la vostra sort y la nostra des-
gracia, y sobretot, faritieu, feste digne de ton bon
nom pera tota una eternitat. Amén.

Y ara cantém tots:

A Vidreras tot plora
y lo que plorará
perque no fa molts días
el faritieu marxá.
El faritieu, Vidreras,
fou ton més dolent grá,
y prega que no torni
perque no ho torni está.

UN REPUBLICÀ.

30 Octubre 1904.

◆◆◆

Crespiá

Sr. Director de LA TRALLA.

Molt senyor meu y amich: No hi ha res com lo
fuet pera traurer la rampa dels animals; meho conta-
va un llaurador y afegia, que no van a la rega, no,
fuetada y d'aquesta un altre y tot haurian sigut cops
de fuet si jo, mes que depressa, no l'hagues obgecat:
¿y los masells quins son? ¡Ah! ab aquestos si,
desgraciats el quin ha de tractari; gastará molta fris-
sela, es farà malbé's brassos y per molt que brunzi,
per fort que espategui no'ls traurá del pas. ¿Veritat
que no será d'aquets senyor Alcalde?

Veritat es que d'ensá de la primera especie de
fuetada no's veu ni rastre d'alivi per cap concepte,
antes al contrari, sols he sentit lo brunzir d'una fres-
sa tan estranya nascuda de certas conversas, entre
personas que volen passar per nobles y molt honra-
das que, si logro convencem que no ha sigut una
xiulada d'orellas, los hi enviaré a tots una punta.

Mes antes, confirmant de que no soch amich de
donar fuetadas, pero si aymant de los interessos co-
munals y que no consentiré jamay sigan malversats
y de donar a cada hu lo que's seu, convido al senyor
Alcalde y ab ell tot l'Ajuntament, ja que no portan
altre representació que la de tres ó quatre que fins
avuy tot ho han mangonejat a son capritxo, que,
obrin ab mes franquesa, que no s'amaguin quan
van a reunió envers de publicarlos, que compleixin
com a fidels representants del poble y aixis se lliu-
rarian aquestos y alguns exalcaldes, devant del com-
pany en Joan Llorens Heras, en la última sessió ha-
guda, ab las sevas rahonadas com justas queixas,
com a perit que es, l'haver de recorrer a la baixesa
de fer responsables de las sevas disbauxas al secre-
tari y recaudador.

A n'aquells que a las foscas tant rebaixan la di-
gnitat dels altres, suposantlosi desitjos que no coneixen
y crims que no han comés, també los convido
al terreno de la dignitat y a tots plegats a parlar
clar y català y a la llum del sol.

Mentres aixó no feu, per mes que diga aquell que
aixó d'escriurer cartas a los diaris fa tonto y burro,
com a refugi, seguirá aquest camí ab lo beneplacit
de LA TRALLA en

TRALLA SOG

29 Octubre de 1904.

◆◆◆

Sallent

Sr. Director de LA TRALLA.

Els elements directores republicans no sapiguent
a qui perjudicar, brillan per la seva ausencia, no
ocupantse d'altra cosa que de distreure per Barce-
lona las fatigas que'ls ha produhit lo fer complir el
descans dominical.

¡Si la comissió dels suplicatoris del Congrés vin-
gués aquí, que'n faria de feyna!

En el carrer del Cos, després del bany a un ti-
fulós, la canalleta feyan bassetas ab l'aygua que fou
tirada al carrer. Aixó no té cap importancia per en
Pepet Porquerias, tenint una farmacia sense direc-
tor. ¡Oh...! aixó no té cap importancia per ocupar-
sen en Pepet Porquerias. Els malalts no's queixan
pas. Hoy las ciencias adelantan, etc.

XURRIACAYRE

3 Octubre 1904

◆◆◆

Hem rebut la següent carta de l'Alcalde de Mar-
torell la qual la publicuém sense cap reparo, perque
LA TRALLA que sempre fuetaja y fuetejará ab co-
ratge als culpables, no nega'l dret de defensa als
qui honradament el sollicitan. Are que contesti l'au-
tor de la carta a que fa referencia el Sr. Alcalde de
Martorell, pero li preguém que ho fassi firmant son
nom y apellido, donchs de lo contrari, tractantse de
polémicas de carácter personal no podriam publi-
carli.

«Martorell 7 Novembre de 1904.

Sr. Director de LA TRALLA

Barcelona.

Molt Sr. meu: Haventme personat a la Redacció
del periódich que dirigeix y no havent tingut el
gust de véureu personalment, li envio la present
esperant de sa amabilitat qu'hem farà'l favor de in-
sertar al dit periódich la següent rectificació per lo
que li quedará sumament agraht y li anticipa las
gracias lo s. s. q. b. s. m.—Pere Puig.

Fa alguns números, que tal vegada sorprenent la
bona fé de V., apareixen a LA TRALLA unas corres-
pondencias de Martorell, sense firma, en las quals
després de atacarse com Alcalde (que d'aixó'n
faig poch cas), se m'atribueixen conceptes que no
tinch la poca latxa de gastar, desprenentse d'ells
que se m'ha demanat algun deute, y que jo en
lloch de satisferlo he contestat «que no tenia con-
ciencia, que no'n volia tenir, ni n'havia tingut may»
expressions que no gasto ni he gastat may ni en
broma, perque s'hi ha algú que's creu que li haig
de pagar alguna cosa (lo qual ignoro), encare po-
seeixo algunas fincas llegadas honrosament del meu
pare (q. e. p. d.), y li pagaré lo que li degui encare
que m'hagi de quedar pelat. Ja compendrà senyor
Director, que tota persona ben nada, quan se l'ataca
per fets polítics pot fer més ó menos cas, pero no
pot consentir de cap manera que se l'ataqui a la
seva vida privada en mentida; per lo tant li de-
mano y espero de V. que si tracta l'anónim corres-
ponsal de repetir la broma li exigirá qu'estampi
la firma al peu del escrit, y llavors sabrán els vehins
de Martorell qui es aquell indecent y jo sabré ab
qui m'haig d'entendre.

Per lo que li tinguí d'abonar a V. Sr. Director
per l'inscripció d'aquest escrit pot girarme una lletra
ó dirme en la forma que l'he de pagar y tindrà vosté
demostrat que pago lo que dech.

Repetintli las gracias s'ofereix de vosté s. s.

Pere Puig.

Cartera de Comunicacions

Petador Nou.—Ja tenim el vell.
Pere Fló y Vallés.—N'anirà algún a n'el Calen-
dari; lo altre anirà a son torn.

Joan Jaumandreu.—«Convencions» no tenen in-
terés; de lo altre n'anirà alguna cosa.

Patarronas.—Anirà retocat.

Agustí Pedret y Miró.—Anirà.

Joanet de Berga.—Anirà.

Sangonera.—Passará per las estisoras.

Rampells.—Anirà.

J. G. y C.—El seu article ja fá temps qu'está
compost y no havia pogut anar per no venir bé al
compaginar.

Joseph Batista.—Vá.

Rafalet, Paris.—Si la fá curta com la que'ns
envia, pot enviarme, fent que la tinguem en nostre
poder el dilluns.

R. V. C.—Anirà.

Joseph Clota.—Las lleys d'Espanya y las de la
Poética privan de publicarho.

Eme.—Procurarem insertarho, pero miri de no
ferho tan llarch.

Eugeni Xammar.—Anirà.

Badia.—El seu dibuix no vá ni de dia ni de nit.

Koroqui.—La seva carta del 3 m'evita haverli
d'escriure.

S. F.—Lo que diu es molt cert, pero no es pu-
blicable.

J. V. d'Arbucias.—Es massa sério.

R. R.—«La sega» no fá.

S. Taló Colanzos.—N'anirà alguna cosa en el
Calendari.

Ll. F. Tama.—Anirà.

Regalat.—Anirà en el Calendari.

Enrich Roua.—Vosté ab el temps no ho farà bé.

Llascas, Molins de Rey.—El Petador ja ho trac-
tará si li sembla bé.

(Quedan cartas per contestar.)

Imp. LA RENAIXENSA, Xuclá, 13, baixos

¡Dijous, dia 17, sortirà!

L'Humorada d'investigació cómica-política

En Lerroux per dins

escrita en vers per en Pep de la Tralla UN RALET y BON PROFIT